

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

Söhrab Tahirin 90-illik yubileyi münasibəti ilə
hazırlanmış metodik vəsait

Sözə sevdalı şair- Söhrab Tahir

Bakı -2016

**Redaktor və
buraxılışa məsul**

Şəhla Qəmbərova

Tərtibçi:

Aynurə Əliyeva

“Sözə sevdalı şair- Söhrab Tahir” Söhrab Tahirin 90-illik yubileyi münasibəti ilə hazırlanmış metodik vəsait .

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası.- Bakı, 2016.

Tərtibçidən.

Bizim nəsil Söhrab Tahiri həmişə xeyirxah, nəcib, sözübütöv cəfakeş mərd və mübariz, xırda hislərdən uzaq görmüşdür. Bizim gözümüzdə S.Tahir inqilabçı, döyüşkən Cənubi Azərbaycan xalqının təmsalidir. Uca boylu, iti baxışları, şimşək gülüşləri ilə Söhrab Tahir Cənubi Azərbaycan torpağının bir parçasıdır. Güney Azərbaycanda sərhədsiz, maneəsiz addımlayan, Savalandan qopan bir qaya kimi gəzən, bütün qapıları ərklə açan, bütün evlərdə intizarla gözlənilən, varlığında işıq, inam, qələbə gəzdirən, özü demiş, Azər Azər babadır! Bu il Söhrab Tahirin 90 illik yubileyi olur. Bu münasibətlə bu vəsaiti işləməyi özümüzə borc bildik. Vəsait iki hissədən ibarətdir. I hissə “*İstiqlal şairi–Söhrab Tahir*” adlanır və S.Tahirin həyat və yaradıcılığından bəhs edir. II hissədə isə S.Tahirin yaradıcılığından bəhs edən tədbirlərdən söhbət açılır.

Həyat və yaradıcılığı

Ömrü nağıla bənzəyən şair.

Azərbaycanın xalq şairi, nasiri, publisisti Tahiri Söhrab (Söhrab Tahir) Əbülfəz oğlu 6 avqust 1926-cı ildə İranın Astara şəhərərində sənətkar ailəsində anadan olmuşdur. Şair “Səadət” və “Şapur” orta məktəblərində 9-cu sinfədək təhsil almışdır. Lakin ailənin maddi imkanları aşağı olduğuna görə şair təhsilini davam etdirə bilməmiş, atası ilə birgə “İran İngilis neft şirkəti” ndə işləməyə məcbur olmuşdur. Sovet ordusunun İrana yeridilməsindən sonra, Söhrab Tahir xalq hərəkatında aktiv yer almışdır. 1946-cı ildə Söhrab Tahir təhsil almaq üçün Bakıya gələrək Bakı Tibb İnstitutunun stomatoloq və feldşerlik fakültəsində təhsil alır. O, 1952-1957-ci illərdə ADU-nun filologiya fakültəsində təhsilini davam etdirir. S.Tahir 1959-1961-ci illərdə isə Moskvada Maksim Qorki Adına Ali Ədəbiyyat kurslarında müdavim olmuşdur. 1962-1966-cı illərdə ADF-in Bakı komitəsində birinci katib, “Azərbaycan” qəzeti və jurnalı redaksiyalarında bədii şöbələrdə müdir, “Səhər” ədəbi-tarixi jurnalında isə redaktor müavini, 1984-cü ildən isə “Azərbaycan” jurnalında redaktor vəzifəsinə işləmişdir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi idarə heyətinin, “literaturnıy Azerbaydjan” jurnalı redaksiya heyətinin, “Yazıçı” nəşriyyatının bədii şurasının, Azərbaycan Ədəbiyyat Fondu idarə heyətinin plenumunun üzvü, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi şeir şurasının sədri (1986-1991) olmuşdur. 1991-ci ildə Bədii ədəbiyyatı təbliğat birosu idarə heyətinin sədri təyin edilmişdir. İnqilabi, ədəbi içtimai fəaliyyətinə görə Təbrizdə

“21Azər” medalı və bir sıra medallarla, Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 may 1998-ci il tarixli, 709 nömrəli Fərmanı ilə ona “Xalq şairi” fəxri adı verilmişdir. 2006-cı ildə isə S.Tahir Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə “Şöhrət” ordeninə layiq görülmüşdür. 2010-cu ildə Rusiya Yazıçılar ittifaqı və onun Moskva şəhər təşkilatı nəznində fəaliyyət göstərən Yazıçı-tərcüməçilər ittifaqının qərarı ilə Beynəlxalq V.V. Mayakovski ordeni ilə təltif edilmişdir. Onun kitablarından, “Qırılan zəncirlər” (1965), “Mən səni görmüşəm” (1965), “Burdan bir atlı keçdi” (1972), “Azad qardaşım var” (1973), “Mənim yolum (1975)”, “Döyüş lövhələri” (1980), “Ölümdən güclü həyatdan uca (1981)”, “Qonşu qızın məktubları” (1985), “Vətənlə sevgi arasında” (1986), “İki dəfə yox olmuş adam” (1988), “Əmanət” (1991), “Seçilmiş əsərləri” (2005), “Ata” (2009) çox cildli kitabı və s. nəşr olunmuşdur. Ümumiyyətlə, şairin 50-dən çox kitabı Bakıda, Moskvada, Berlində, Tehranda, Təbrizdə işıq üzü görüb. AMEA Şərqsunaslıq İnstitutunun böyük elmi işçisidir. 1993-cü il mart ayından Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür. S.Tahir 1996-cı ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Ağsaqqallar Şurasının üzvü, Dünya Azərbaycanlıları Mədəniyyət Mərkəzinin prezidenti, 2002-ci ildən isə Azərbaycan İctimai-Siyasi Universitetinin müəllimi olmuşdur. S.Tahirin yaradıcılığı aşağıdakı çap olunmuş əsərlərdən ibarətdir.

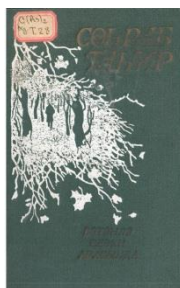
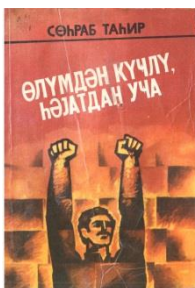
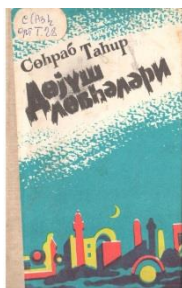
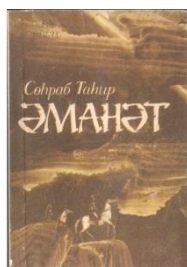
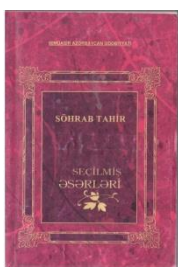
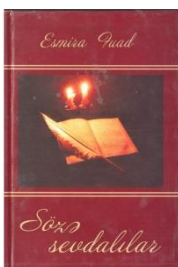
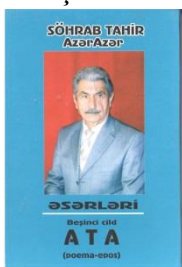
1. 1500-dən çox şeir.
2. 57 poema.

3. 18 roman.
4. 5 povest.
5. 75 hekayə.
6. 2 pyes.
7. 800-dən çox ədəbi, elmi, publisistik məqalələr.
8. Esse. Fəlsəfi traktat və ssenarilər.
9. Kitablara, elmi əsərlərə yazdığı müqəddimə və rəylər.
10. Azərbaycan YB-nə daxil olmaq üçün 50-dən çox gənc qələm sahibinə zəmanət vermişdir.

Xalq şairi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdcüsü Söhrab Əbülfəz oğlu Tahiri 2016-cı il mayın 4-də ömrünün 90-cı ilində vəfat etmişdir.

Görkəmli şairimiz Söhrab Tahirin anadan olmasının 90 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq, bir sıra tədbirlər; kitab müzakirəsi, oxucu konfransı, rəsm və şeir müsabiqəsi, ədəbi-bədii gecə keçirilə bilər. Bu şairi sevdirmək, yaradıcılığını gənc nəsələ və şagirdlərə tanıtmaq və eyni zamanda oxucularda mütailə vərdişi aşılamaq məqsədi daşıyır. S. Tahirin 90 illik yubileyi ilə əlaqədar kitabxanada kitab sərgisi keçirilməsi məqsəduyğundur. Sərgiyə müxtəlif başlıqlarla verilə bilər. “Dərdi Araz şairim”, “Bu tayın Şəhriyarı”, “Ömrü nağıla dönən şair”, “Yolu Vətən olan şair”, “Vətənlə sevgi arasında”, “Döyüşdən yaranan poeziya”, “İki tayın şairi”, “Poeziyamızın Ərk qalası”, “Ədəbiyyatımızın mürşüdü-S.Tahir”, “Mən sükut etmişəm, məqam gəzirəm, Mənim sükutum da mübarizədir”, “Araz sahilində bitən tənha palıd”, “Ədəbiyyatımızın dərdli şairi”,

“Gözümdə bir gilə yaş gətirmişəm, Urmiyə gölündən yadıgar sənə”, “Azadlıq yolçusu şair”, “Poeziyamızın əmisi-S.Tahir”, “...Mən gərək sahili sahilə qoşum”, “Mən əkinçiyəm Azadlıq becərirəm ürəklərdə”, “Savalandan gələn yol”, “Cənubla Şimalın canlı körpüsü”, “Mən həm o tayınam, həm də bu tayın”, “Heç vaxt vətən eşqim ikiləşmədi” və s. verilir.

Şairin müxtəlif illərdə çəkilmiş foto stendi, bundan başqa S.Tahirin kitabları və digər şairlərin S.Tahir haqqında dövrü mətbuatda yazdığı materiallar sərgidə öz yerini alır. Görkəmli insanların şair haqqında söylədikləri sitatlar və şeir parçaları da sərgidə verilir.

Görkəmli şəxsiyyətlərin şair haqqında söylədikləri:

1.Söhrab Tahirin təkcə bu iki misrasına görə heykəl düşür:

“İki bölünməkdən elə qorxmuşam,
Çöpü də ikiyə bölmərəm daha”

2.Söhrab Tahir nadir şairdir, onun şeirləri dəhşətdir.

Xalq şair M. Araz

3. Mən təzə şair tapmışam. Arazı gümüş telli saza bənzədib, onu çalır, dərdlərini bəyan edir, adı Söhrab Tahiridir.

Xalq şairi B. Vahabzadə

4.Söhrab Tahir, sən dahisən, sən həm də Pişəvərinin varisisən.

Xalq şairi N. Həsənzadə

5.Söhrab, neçə dəfə demişəm, yenə də deyirəm, sən məndən yaxşı şairsən.

Xalq şairi Qabil

6. Söhrab Tahir o tay-bu tayın tanınmış şairidir.

Xalq yazıçısı Anar

7.Söhrab əmi, döyüşkən yaralı poeziyanın Azərbaycanda əsasını sən qoymusan. Biz səndən öyrənmişik qəhrəmanlığı.

Şair-yazıçı Əlirza Xələfli.

8. Söhrab Tahir təkcə bizim əmimiz deyil, həm də Azərbaycan şeirinin əmisidir.

Xalq şairi C. Novruz.

9.Söhrab Tahirin “Ata” poema-eposu “Şahnamə” dən də böyükdür.

Xalq şairi S. Rüstəmxanlı

Söhrab Tahirin 90-illik yubileyi ilə əlaqədar kitabxanalarda keçiriləcək tədbirlərdən biri də, “**Mən özüm də azadlığın vətəndaşı olmuşam!**” adlı şeir müsabiqəsidir. Kitabxanaçı ilk öncə şairin bir neçə şeir kitabını, eləcə də Seçilmiş əsərlərini məktəblilərə təqdim edir. Nəfis şəkildə nəşr olunmuş kitablar hər kəs tərəfindən rəğbətlə qarşılır. Məktəblilər müəyyən etdikləri şeiri əzbərləyərək təyin edilmiş tarixdə kitabxanaya gəlirlər. Qonaqlar və münsiflər heyəti öz yerini aldıqdan sonra kitabxanaçı hər kəsi salamlayaraq tədbirə keçid alır. O, ilk olaraq S.Tahirin həyat və yaradıcılığından, onun ömür yolundan, əsərlərindən və kitablarından söhbət açır.

Kitabxanaçı: Çağdaş cənubi Azərbaycan şeirinin bayraqdarlarından biri olan S.Tahir dünyanın döyüşkən, inqilabi poeziyasının, ömrü mühacirətdə keçmiş qüdrətli nümayəndələri sırasında dayanır. Güneyli-Qüzeyli

Azərbaycanın ədəbi ənənələrinin müştərək özülü üzərində yüksələn şairin yaradıcılığı poetik mübarizə yolu kimi doğma vətəndən didərgin düşmüş yüz minlərlə soydaşın acı, nisgilli, ömürlüyüdür. S.Tahirin kitablar toplusunda şairin vətəndaşlıq, içtimai ruhlu şeirləri cəmlənmişdir. Güney Azərbaycanın taleyindən doğan mübariz əhvalı həmin şeirlərlə yanaşı müxtəlif mövzulu poetik parçaların da yer aldığı kitablarda müəllifin ikili taleyindən gələn bir mövzu əlvanlığı, sevinclə göz yaşının görüşlə ayrılığın, xoşbəxtliklə ömürlük dərdin sıx-sıx qovuşması, bir-birini təmizləməsi və tamamlaması var... S.Tahir sözləri o qədər işıqlıdır ki... O qədər işıqlı ki, bu işıqlı sözlərin hərəkəti, cazibəsi, saflığı onun yazdığı hər şeyə haqq qazandırır. Gəlin biz də bu cazibədən, bu saflıqdan bəhrələnərək pay alaıq. S.Tahir yaradıcılığının zirvəsinə iştirakçıların söyləyəcəyi şeirlərlə ucalaıq... Gəlin nəğməkar şairimizin şeirlərini dinləyək. *Kitabxanaçı söhbəti bitirdikdən sonra birinci iştirakçı "Şəhriyar" adlı şeiri qiraətli bir şəkildə deməyə başlayır.*

Gördüm inqilablar doğan diyarda
Sevgim ağlayırdı qəmli setarda,
Özün düşünürdün bir az kənarada,
Şəhriyar.

Tehran-Təbriz yolu tarım çəkilib,
Bu yolda mən tufəng,
Sən tovlı bir ip,
Burda ağ şeir kimi ölçülər itib,
Şəhriyar!.....

İkinci iştirakçi şairin “Savalan” adlı şeirini demək üçün səhnəyə yaxınlaşır.

Qayalardan sallanaram,
Salxım-şüşə buz kimi,
Quzu olub daşlarını
Yalayaram duz kimi,
Sən buluddan yaşmaq tutsan
Bir nişanlı qız kimi,
Dağıdaram buludları
Qılınc kimi, gürz kimi,
Savalanım, Savalan.

Üçüncü iştirakçi isə “Azərbaycanım” şeirini deməyə başlayır.

Mən bir inqilabam, mənim yanımda
Sən udma sözünü, Azərbaycanım!
Niyə kədərlisən, niyə susursan
De mənə düzünü, Azərbaycanım!

Təbriz öz oğlundan azadlıq umar,
Çəkilsin ömrümdən daha toy-tumar,
Bir-bir sapa keçir, sən as boynuma
Azadlıq közünü, Azərbaycanım!

Dördüncü iştirakçi şairin “Birlik” adlı şeirini deməyə başlayır.

Birləşək! Dünyada güclər birləşib,
Qalalar birləşib, bürclər birləşib.
Birləşib dünyada dili ayrılır,
Torpağı ayrılır, eli ayrılır.

Alıblar dünyadan öz haqlarını,

Behişt eləyibdir torpaqlarını.

Tədbirin sonunda münsiflər heyəti qalibləri müəyyənləşdirir. Sonra qaliblər və digər iştirakçılara mükafat verilir.

Kitabxanada şairdən bəhs edən “Həsərin ilk pıçıltısı vətəndir” başlıqlı konfrans da keçirmək olar. Konfransda yuxarı sinif şagirdləri, oxucular, ədəbiyyat müəllimləri bir sözlə, S. Tahir qəlminə vurğun olan hər kəs iştirak edə bilər. Kitabxanaçı ilk öncə qonaqları salamlayır və S. Tahirin ömür yollarından və qələmindən ağ səhifələrə yağan əsərlərindən söhbət açır. Sonradan isə konfrans iştirakçıları şair haqqında məruzələr edirlər. Həmçinin kitabxanada Söhrab Tahirin yaradıcılığından bəhs edən sual-cavab gecəsi də, təşkil etmək olar.

Kitabxanaçı: XX əsrin poetik kəhkəşanında Azərbaycan azadlığının romantikasından şəhlənmiş çiçək misralar gecənin qaranlığında yanan ulduzlar kimi görünür. Bu görüntüdə hər misrası Azərbaycan istiqlalı, milli mədəniyyət mücadiləsi, haqq gerçəkliyi uğrunda mübarizədə döyüşən, vuruşan S.Tahir poeziyasının da öz parlaqlığı var. O, Azərbaycan azadlığı mübarizəsinə gənclik illərindən-ömrünün ən xoş, saf, təmiz, ülvi çağlarında, dünyanın minbir nəfsindən uzaq, qaynar həyat eşqi ilə dolu bir zamanında atılıb. Gənclik illərinin ilk sevgisi Azərbaycanın istiqlal mübarizəsi olub. Bu eşqin oduna böyük Azərbaycanın-ikiyə bölünmüş Azərbaycanın o tayından bu tayına pənahlanıb. Vətən eşqi ilə 18 yaşında yola çıxan Söhrab Tahir 90 il mənalı və eyni zamanda enişli-yoxuşlu ömür sürüb. 90 yaşında daha mübariz, daha ötkəm, daha

inadkar olub. Şairin əbədi vətən sevgisinə, bağı qan Vətəninə olan eşqinə əlmi yetirmək olar? Söhrab Tahirin şeirləri uca-uca dağlar başından aşıb, nurlu dərələr boyunca yayılıb, milyonlarla ürəklərə yol tapıb.

Əziz Vətən, doğma diyar,
Vuruşuram sinəndəki
Qan yerini silənədək.
Vuruşuram azadlığım
Başım üstə gələnədək.

Kitabxanaçı söhbətindən sonra suallarını oxuculara ünvanlayır.

Kitabxanaçı: Söhrab Tahir kimdir?

Oxucu: Qüdrətli şair, istedadlı yazıçı, mübariz publisist, alovlu vətənpərvər, tanınmış ictimai xadim, Söhrab Tahir (Azər-Azər) dövrünün, zəmanəsinin, ictimai-siyasi mühitinin yetişdirməsi olan nadir qələm ustalarındandır.

Sual: Söhrab Tahir ilk məktəblə görüşünü necə xatırlamış, o anları necə qələmə gətirmişdir?

Cavab: Şair öz müsahibələrinin birində bu anı belə xatırlayır: “Anam mənə bir həftə yaxalıq çanta tikdi, kitab-dəftər aldı. Qələm və çernil qabı düzəltdi. Həftənin birinci günü mənə məktəbə apardı. Mən fars dilini bilmirdim. Həyatımızda Gitidən fars dilində eşitdiyim sözlərin incələyi və deyilişi xoşuma gəlmirdi. O sözləri tez-tez deyir, Gitini yamsılayırdım. Fars dilini bilmədiyim üçün çox sıxıntı keçirirdim. Anam bunu hiss etmişdi. Bir gün anam mənə dedi:

-Az fars dili, fars dili deyə narahat ol. Atanı, əmini tutduran elə bu farslar imiş. O gündən mən Gitini dindirmədim”.

Sual: -Sizcə, Söhrab Tahir ədəbiyyata, poeziyaya necə gəldi?

Cavab:-Şair ötən əsrin 40-cı illərində Cənubi Azərbaycanda Seyid Cəfər Pişəvərinin rəhbərlik etdiyi inqilabda atası Əbülfəzlə birgə yaxından iştirak etmişdir. Milli hökumət qurularkən təşkilatı şöbənin işləri S.Tahirə tapşırıldı. Şair “Qüdrətli qoşun” adlı ilk şeirini də elə o vaxtlar yazmışdır.

Sual: Şair Bakıya nə vaxt gəldi?

Cavab:- O,1946-cı ilin aprelində Bakıya gəlmişdir. Onun yazılarında həmin dövr belə təsvir edilirdi. “Azərbaycanda əhalinin vəziyyəti ağır idi. Mən də xalqla birgə çətinliklərə sinə gərdim. Bir çox quruculuq işlərində fəal iştirak etdim. Sonralar bütün bunlar “Gəncliyim, hardasan?” poemasında öz əksini tapdı”.

Sual: S.Tahirin qələmini həm şeirdə, həm də nəsrdə sınıması hansı zərurətdən irəli gəlib?

Cavab: Mən də bu cavabı şairin öz dilindən yazılan sözlərlə cavablandırmaq istəyirəm. “Şeir kitablarım çıxanda düşündüm ki, bütün dərdləri şeir dili ilə demişəm. Gördüklərimi monumental şəkildə vermək niyyəti ilə roman və digər nəsr əsərləri yazdım. Onlar da oxucular tərəfindən maraqla qarşılandı. “Qonşu qızın məktubları” romanım çapdan çıxanda Lerikdən bir oxucum gəlib məni tapmışdı. Həmin kitabı əldə etmək üçün məndən kömək istəyirdi. Deyirdi, kəndlərinə cəmi bir kitab gəlib çıxıb, onu da qızlar beş yerə bölüb oxuyurlar. Poemalarımda isə əsasən II Dünya müharibəsinin qəhrəmanlarının, əmək adamlarının surətini canlandırmışam”.

Kitabxanaçı: S.Tahir gənc oxuculara daim gözəl tövsiyələr verirdi. Bunlardan bir neçəsini sizə çatdırmaq

istəyirəm. “XXI əsr texnologiya dövrüdür. Təbii ki, texnikaya çox üstünlük verilir, oxucular zəngin şüura malikdirlər. Onlara bir tövsiyyəm var-Azərbaycan ədəbiyyatını həmişə əziz tutsunlar, ona biganə olmasınlar”.

Sual: Vaxtı ilə şairə doğum günü ilə bağlı təbriklər, xoş sözlər deyilmişdir və şairin ən böyük arzusu ilə maraqlanmışlar. Deyə bilərsinizmi, onun ən ümdə arzusu nə idi?

Cavab: “Torpaqlarımızı tezliklə azad edək, o yerlərdə yenidən bayrağımız dalğalansın. Mən həmişə Azərbaycanın istiqlaliyyətini görmək istəmişəm, bütün həyatımı ona həsr etmişəm. Azərbaycanın istiqlaliyyəti həmişə ömrümün amalı, həyatımın mənası olub”.

Sonda şairin şeirlərinin oxucular tərəfindən səsləndirilməsi məqsəduyğundur.

Xalq

Hamı xalq adından danışsın, ancaq
Xalqın inamına inamı varsa.
Dünyada ən güclü adam olacaq,
Kim onu özünə inandırarsa.

Xalq səngər kimidir, çətin işində
Hamı boğazacan onda gizlənir.
Adam var əlinə bir iş düşəndə
Xalqa minnət vurur, xalqa hirslənir.

Xalq ümid deməkdir, gələcək demək,
Ümitsiz nə varsa ondan uzaqdır.
Dünyada hər bir şey ölüb gedəcək,
Heç zaman ölməyən, dünyada xalqdır.

S.Tahir yaradıcılığını oxuculara tanıtmmaq və şair qələmini sevdirmək üçün kitabxanada bir neçə tədbir aparılır. Bu tədbirlərdən biri də *“Yaradan yox, yaranışdır od özü...”* başlığı ilə keçirilən kitab təhlilidir. Kitabxanaçı əvvəlcədən məktəblərlə əlaqə saxlayaraq oxucuları kitabxanaya cəlb edir. O, S.Tahirin *“Ata”* poema-epos kitabı haqqında oxuculara məlumat verir və sözü gedən kitabı onlara təqdim edir. Oxucular müəyyən vaxt ərzində sözü gedən kitabla yaxından tanış olurlar və müəyyən edilmiş tarixdə tədbirdə iştirak edirlər. Kitabxanaçı hər kəsi salamlayır və kitabın qısa tanıtımına, eləcə də kitabın yazılma zəruriyyətini iştirakçılara məhz kitabda yer alan *“müəllifdən”* bölümü ilə (müəllifin dilindən) sözə başlayır...

*“Azərbaycan ədəbiyyatında ən irihəcmli poetik əsər hesab edilən *“Ata”* (poema-epos) 1991-cü ildən qələmə almağa başlamışam. Azərbaycanın qədim şeir forması-qoşma şəklində yazılmış bu əsər 15-bölmədən ibarətdir. Əsərin eramızdan 9 min əvvəl Yaxın, Orta, Uzaq Şərq genişliklərində yaşayan, yaradan, döyüşən varlığını və ləyaqətini isbat edən türkdilli qəbilə, tayfa və xalqların, xüsusi ilə Azərbaycan xalqının eramızın əvvəlinə qədərki həyat və məişətinin bədii-tarixi lövhələrdə təsvirini əhatə edir. *“Ata”* sadə xalq dilində yazıldığı üçün burada demək olar ki, fars və ərəb sözləri işlənməmişdir. Əsərdə Azərbaycan, Orta Asiya, Türkiyə, Rusiya, İran və Ərəb ölkələri, İngiltərə, Almaniya və s. Avropa alimlərinin tarixi sənədlərə, tarixi həqiqətlərə uyğun fikirləri əsas götürülmüşdür. Çoxdandır ki, xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız xalqımızın varlığı, mənşəyi, yaşadığı ərazi, qədim həyat tərzii, dili və qəhrəmanlıqları ilə maraqlanır,*

bəziləri isə mənə bu haqda, məktub yazır, bu sahədə ortalığa ciddi suallar qoyurdular. Son 20 ildə Azərbaycan xalqının varlığı, etnogenizi ilə əlaqədar elmi kitablarla yanaşı, şamanizm, zərdüştizim haqqında kitablar, əsatir, əfsanə, dastan, nağıl, deyim və söyləncələr oxuyurdum. Xalqımın qədim varlığını, adını, qəhrəmanlıqlarını göstərən sənədləri, abidələri dağdıb, yandırıb məhv edən düşmənlərin qəddarlığının qanlı izlərinə düşüb, yavaş-yavaş dünyanın ən qədim, ən nəcib, ən dəyişkən və ən ləyaqətli və sücaətli xalqları olan türkdilli ellərin, o cümlədən xalqımızın ən qədim tarixinin monumental mənzərələrini aydın şəkildə görməyə başladım. Azərbaycanda istiqlal hərəkatı başlarkən bu mövzuda böyük bir əsər yazmaq imkanı reallaşdı: Bir gün bir yas məclisində Moskvadan yenicə qayıtmış xalqımızın ağsaqqalı, böyük rəhbəri Heydər Əliyev xalqımızın tarixinin müxtəlif dövrlərindən söhbət açaraq üzünü məclisdə oturan alim və yazıçılara tutub dedi: “Bu xalqın tarixini siz yazmasanız bəs kim yazacaq?!”

Mən xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevin bu haqlı tələbinin təsiri altında “Ata” poema-eposunu yazmağa başladım...

Bundan sonra, şagirdlər poemanın müəyyən hissələrindən şeir parçaları söyləyirlər.

Od tanrısı dindi, göylər gurladı,
Od olmasa varlıq donar, dayanar.
Ovcunuza alın odu, qoruyun,
Od olmasa varlıq donar, dayanar.

Mən dursamda sizdən azca yuxarı,
Məndən alır dirrik axar-baxarı,

Bunca hamı yeyir, içir, otarır,
Od olmasa varlıq donar, dayanar.

Birdən baxıb ərənləri gördülər,
Çağırışa, haraya səs verdilər,
İtiatı ovlaqlara sürdülər,
Od olmasa varlıq donar, dayanar.

Kitabxanada şairdən bəhs edən ədəbi-bədii gecə də təşkil etmək olar. S.Tahirin xatirəsinə həsr olunmuş “*Araz sahilində bitən tənha palıd-Söhrab Tahir*” adlı ədəbi-bədii gecəyə Azərbaycanın gorkəmli ədibləri, sənət-söz adamları, oxucular, məktəblilər dəvət olunur. Qonaqlar şairin şəkilləri, müxtəlif adda əsər başlıqları və şeir misraları yazılı çərçivələrlə bəzədilmiş zalda öz yerlərini alırlar. Şairin kitablarından ibarət kitab sərgisi qonaqlar tərəfindən rəğbətlə qarşılır.

I aparıcı: Salam, dəyərli qonaqlar, S. Tahir sevərlər, şeirə vurğun oxucular, bu gözəl şeirli, nəğməli tədbirə xoş gəlmisiniz. Bu gün hamımız S.Tahirin 90 illik yubileyi münasibətilə onun keçdiyi ömür yoluna işıq salmaq üçün, şairin söz ocağına, istisinə yığışmağa, S. Tahir zirvəsindən od götürməyə yığışmışıq. Çünki Azərbaycan torpağında S. Tahir zirvəsi var. Bu zirvədən günəş doğur. Onun yaradıcılığında “Nənəmin evi”, “Azərbaycan”, “30 il zindanda”, “Qızıl cam”, “Ata”, “Səttarxan” əsərləri sanki gur şələlə olub qəlblərə axır.

II aparıcı: Şair əks-sədadır. O, həyatın bütün səslərinə, bütün çağırışlarına cavab verməlidir. S. Tahir əsl şair idi. Azərbaycan öz böyük oğlu üçün daim fəxr və qürur hissi keçirir. Şair təkcə düşməyə qarşı amansız deyildir. O, qorxaq və mühavizəkar olan bütün şəxsləri öz odlu şeirlərinin hədəfinə qoyur.

I aparıcı: S. Tahir elə sənətkarlardandır ki, onların həyat yolu yaradıcılıq yolu qədər, yaradıcılıq yolu isə həyat yolu qədər maraqlı və zəngin olur. Həkim, filoloq, şair, ictimai xadim, azadlıq təşnəsi kimi müxtəlif adlar qazanmış, vətəndaşlıq mövqeyi və özünəməxsus poetik dünyası ilə seçilən S. Tahir ana vətəninin ürəyində doğulmuş, diləyində həmişə azadlıq bəsləmiş və bu yolda qılıncını ovxarlı saxlayan qüdrətli söz ustasıdır.

II aparıcı: Azadlığı Savalanın zirvəsində görən və bu ucalığa çatmaq üçün “dərələri xurcun kimi çiyinə aşırıb, qayalardan atılaraq”, “quzu olub daşlarını yalayaram duz kimi” deyə üzünü dağlara tutub söylədiyi şeirlərdəki məqama fikir verin:

Qurban olum sənənin daim uçuran yağışına, doluna.
Qurban sənənin dağ yolunu səngər etmiş oğluna,
Gir qoluma, daha çıxmaq böyük dünya yoluna,
Dayan, dayan. Ey əcdadım, qoy mən girim qoluna
Savalanım, Savalan!..

I aparıcı: Gözəl günlər uğrunda ömrünü odlara atan və indi sanki yer üzünün gəzəri Savalanına çevrilən S.Tahir elə təvazökar, mənəviyyatı zəngin bir şəxsiyyətdir ki, 90 baharlı bir arzuman çinarın haqqında bəlkə də yetərinəcə

yazılmayıb. Halbuki həm şəxsiyyət kimi, həm də yaradıcılıq ləyaqətinə görə Söhrab Tahir yalnız Azərbaycan ədəbiyyatının deyil, dünya poeziyasının qüdrətli nümayəndələrindəndir.

II aparıcı: Onun haqqında yazılmış tədqiqatların birində deyilir ki, S.Tahir yaradıcılığı xalqın mənəvi, ədəbi ruhi birliyini yaradan ən güclü qüvvələrdən, aramızdakı ən möhtəşəm körpülərdən biridir. S. Tahir Cənubi Azərbaycan da milli azadlıq yolunda çarpışan, mübarizə aparan hürriyyət aşığıdır. Lakin bir çox cənublu soydaşlarımız kimi onun da taleyi dövrün, zamanın haqsızlıqlarına tuş gəlmişdir. Apardığı haqq işinin bəxş etdiyi “ərməğan” bu oldu ki, döğulduğu yurddan, anasından, əzizlərindən uşaqlığının minbir xatirəsini yaşadan yerlərdən ayrı düşdü. Şehli gəncliyindən bu günə-Savalanmış ömrünə kimi, özü demişkən, iki həyat yaşadı.

I aparıcı: Mənim qollarımı iynə-sap edin
Tikin Astaranı biri-birinə.
Çayları, yolları iynə-sap edin
Tikin Culfaları biri-birinə.

Söhrab Tahir şeirləri Azərbaycan poeziyasında bir mənəvi səngər qurdu. Bu səngərdə döyüşənlərin birinci vəzifəsi ürəklərdə, beyinlərdə hürriyyət adlanan bir səadətın məhəbbət toxumunu səpmək idi. Qəlbinin diktəsi ilə qələmini məhz bu istiqamətə yönəldib poeziyamızın sükanını məharətlə azadlığa, bu yolda çarpışmalara yönəldən S.Tahir bütün bu illər ərzində öz istəyinə bir bəndlilik də olsa, xəyanət etmədi.

II aparıcı: Bəzən poeziyamızın dünəninə boylananda fikirləşirsən ki, yazarlarımız od püskürən misraları, insanın

ruhunu azadlığa-bəxtiyarlığa çəkən nidaları yazmasa idilər, bəlkə də poeziyamız sakit görünərdi, lal görünərdi. İndi həmin şeirləri oxuduqca, qürurlandığımız ideyaların, arzuların əzəməti və dəyəri önündə baş əyməli oluruq. Gününü qələmsiz, yazı masasız keçirməyən S. Tahir çağdaş qələm sahiblərindən-bəlkə də, ən məhsuldarlarından biri idi.

II aparıcı: Dünyada bütün itkilərə dözmək, ağır dərdlərə sinə gərmək, tənha yaşamaq mümkündür. Ancaq vətənsizlik, doğulduğun yerdən ayrı düşmək ölümdən də betərdir. S.Tahir bu ağır yükü, bu ikiyə bölünmüş vətən dərdini ömür boyu çiyinlərində və ən əsası da qəlbində daşdı. S.Tahir min səadət in içində belə vətən sarıdan nisgillidir. İkiyə bölünmək, vətən həsrəti qəlbindən süzülüb yazılarına töküldü.

İki bölünməkdən elə qorxmuşam,

Çöpü də ikiyə bölmürəm daha...

I aparıcı: Mənalı ömür yolu, dəyərli yaradıcılığı ilə həm qələm dostlarının, həm də oxucuların dərin sevgisini qazanmış Söhrab Tahir min səadət in içində belə vətən sarıdan nisgillidir, ən bəxtəvər çağında da kövrəkdir, bir həzin himə bənddir:

Öləndə kəfənim ikiqat olsun,

Mən həm o tayınam, həm də bu tayın.

Qoy bütün dünyaya belə yayılsın

Öləndən sonra da birlik harayım.

II aparıcı: Şairin Vətən məhəbbətini əks etdirən “Ərdəbil”, “Təbrizim”, “Savalanım”, “Ərk qalası”, “Mərənd” və s. şeirlərində yurd sevgisinin yaratdığı bir sıra məqamları görür, müəllifin vətəndaşlıq hislərinin qədərsizliyinə,

əbədiliyinə şahid olursan. Şeirlərindən çəkdiyimiz ayrı-ayrı ləçəklərdəki fikir duyumu çox düşündürücüdür.

Xalqım, sənin üzərinə
Qanlı qılınc sıyıranlar,
Bir milləti parçalayıb
Neçə yerə ayıranlar,
Səni təhqir edə-edə
Bu dünyada ucaldımı
Bu təhqirlə sənin, xalqım,
Böyüklüyün azaldımı.

I aparıcı: Hərdən mənə elə gəlir ki, S.Tahir ulu Savalandan qopan bir qaya parçasıdır. Varlığında bütöv məmləkətimizin ağrı-acılarını gəzdirməkdən sərtləşib. Müəllifin ürək qanı ilə yazdığı şeirləri hərdən bayraq kimi başımızın üstündə dalğalandırmağa bir ehtiyac duyursan. Özünü “ayrılığın qanlı misrası”, “iki ölkənin vətəndaşı” sayan və bu minvalla iki taleyi bir ürəkdə birləşdirmək üçün gənclikdən ömrün qışına yol gələn S.Tahir üzünü Araz boyu tutaraq demişdir:

Araz şah misramdır, Təbriz poemam,
Tale kitabımı oxu bu yerdə.
Biz ki, bu torpaqdan, bir taledəndik,
Daha nə gərəkdir sorğu bu yerdə.

II aparıcı: Oxucularına həmişə deməyə sözü olan, şeirlərini gözəllikdən, oddan yoğuran, köhnə şeirimizdə təzə üsyan başlayan, “mənə iki tayda bir qəbir tikin” vəsiyyətini yazan, yalançı vədlərdən uzaq ağır taxtalı yaradıcılığı, bəyazlaşmış saçları ilə 90 bahar yaşadı. Arazla baş-baş

dayanan qüdrətli söz sərrafının yaradıcılıq nəhri çox sellərin yönünü dəyişdi, qurumuş könuəllərə yeni həyat gətirdi.

I aparıcı: Sözlə əməl bir olanda, o sözün və əməlin sahibi sevilir, şəxsiyyəti dəyərləndirilir, yazdıqları məlhəm, tutiya kimi cana can, ruha qanad verir, Söhrab Tahir kimi... S.Tahir bir əsrə yaxın, 90 il qələmi ilə xalqa xidmət göstərdi. Dərədləri ilə gəldi dünyaya, həsrəti ilə də getdi bu dünyadan. Bitməyən vətən sevdası ilə. Bəlkə də bu dərədlər idi onu şair edən. Güney dərđi, Araz ağrısı, doğma yurd nisgili ilə şair oldu S.Tahir. Ölümünün sonunacan qələmə sarınan şair ölümü ilə ölümsüzlük gətirdi, ədəbi yaşayacağını bildiyi üçün. Xalq şairi Söhrab Tahirin əziz xatirəsi onun tanıyanların qəlbində həmişə yaşayacaqdır. Yerini uçmaq, məkanın cənnət olsun şair!..

Xalq şairi Söhrab Tahirin əziz Xatirəsi onun tanıyanların, sevənlərin qəlbində həmişə yaşayacaqdır.

Kişi inadıyla yaşadın ömrü,
Qız-gəlin misallı ismətin oldu.
Qorxardın çöpü də iki bölməyə,
İkiyə bölünmək qismətin oldu.

Sərvaz Hüseynoğlu.

ƏSƏRLƏRİ

Latın qrafikası ilə

Seçilmiş əsərləri : poeziya. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 271 s. ; 21 sm. - (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı). - Kitab Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə nəşr olunub. -

Çağdaş Cənubi Azərbaycan şeirinin bayraqlarından biri olan Söhrab Tahir dünyanın döyüşkən, inqilabi poeziyasının, ömrü mühacirətdə keçmiş qüdrətli nümayəndələri sırasında dayanır. Söhrab Tahirin seçilmiş əsərlərindən ibarət olan bu topluda şairin vətəndaşlıq ruhlu, ictimai ruhlu şeirləri cəmlənmişdir.

Ata : poema-epos. V cild. II kitab. - Bakı : Şirvanəşr, 2009. - 372 s.

Azərbaycan ədəbiyyatında ən iri həcmli poetik əsər hesab edilən "Ata" poema-eposu qoşma şəklində yazılmış və 15 bölmədən ibarətdir. Əsər sadə xalq danışığı dilində olduğundan ərəb və fars sözlərindən istifadə edilməmişdir.

Ata : poema-epos. VI cild. III kitab. - Bakı : Şirvanəşr, 2009. - 560 s.

Bu poetik əsər qoşma şəklində yazılmış, 15 bölmədən ibarətdir. Əsərdə Azərbaycan, Orta Asiya, Türkiyə, Rusiya, İran, Ərəb ölkələri, İngiltərə, Almaniya və s. Avropa alimlərinin tarixi sənədlərə, tarixi həqiqətlərə uyğun fikirləri əsas götürülmüşdür.

Kiril qrafikası ilə

Döyüş lövhələri : şeirlər və poemalar. - Bakı : Yazıçı, 1980.
- 142, [1] s.

Əmanət : povestlər. - Bakı : Gənclik, 1991. - 424 s.

Qırılan zəncirlər : şeirlər və poemalar. - Bakı : Azər nəşr,
1965. - 200 s

Qonşu qızın məktubları. İki dəfə yox olmuş adam :
Romanlar. - Bakı : Yazıçı, 1988. - 383 s.

Qonşu qızın məktubları : povest və roman. - Bakı :
Gənclik, 1985. - 272, [1] s.

Mən səni görmüşəm : şeirlər və poemalar. - Bakı : Gənclik,
1967. - 119 s.

Mənim yolum : şeirlər və poemalar. - Bakı : Gənclik, 1975.
- 126 s.

Ölümdən güclü, həyatdan uca : hekayələr. - Bakı :
Gənclik, 1981. - 172 s.

Vətənlə sevgi arasında : şeirlər və poemalar. - Bakı :
Yazıçı, 1986. - 342 s.

KİTABLARDA

Ana hökmdar : iki pərdəli yeddi şəkilli mənzum dram //
Azərbaycan dramaturgiyası antologiyası. C.5. - B. : Şərq-
Qərb, 2007. - S. 240-300.

Cəlil Məmmədquluzadə : şeir // Seçilmiş əsərləri. - B. :
Şərq-Qərb, 2005. - S. 250-251.

Tikanlı sim ; Torpaq həsrəti ; Son nəğmə ; Təbriz - Tehran
yolunda və b. : hekayələr // XIX-XX əsr Azərbaycan
Ədəbiyyatı (Nəsr). - B. : Nurlar, 2012. - S. 645-657. -
Hekayələrin əvvəlində müəllifin həyat və yaradıcılığı
haqqında qısa məlumat verilmişdir.

DÖVRİ MƏTBUATDA

Araz sahilində bitən tənha palıd : [xalq şairi, "21 Azər" hərəkatının iştirakçısı Söhrab Tahir Azər Azərlə söhbət / söhbətləşdi Ə. Bayramov] // Respublika. - 2014. - 24 dekabr. - № 282. - S. 7.

Dünya özünə qalib gələnlərindir : [xalq şairi Söhrab Tahir ilə müsahibə / söhbətləşdir S. Hüseynoğlu] // Ədəbiyyat qəzeti. - 2014. - 13 iyun. - № 22. - S. 8-9.

Fədai kimi : Sabir Nəbioğlu - 85 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2011. - 16 dekabr. - № 46. - S. 5.

Getdi : şeir // Mədəni həyat. - 2012. - № 10. - S. 94.

Həm doğmayam, həm qərib : [Söhrab Tahirə söhbət / yazdı Z. Fərəcova] // El. - 2008. - № 6. - S. 16-25.

İnsanlıq rütbəsini vəzifədən üstün tutan adam : Həsən Cabbarzadə - 95 // Xalq qəzeti. - 2014. - 5 noyabr. - № 241. - S. 6.

Köhnəlib : şeir // Füyuzat. - 2015. - № 5. - S. 42-43.

Məni ötənlərə çəkmə bu qədər : [xalq şairi Söhrab Tahirə söhbət / yazdı Sərvaz] // Ədəbiyyat qəzeti. - 2011. - 27 may. - № 19. - S. 5.

Namərd əldən dən göyərməz : Fəxri Müslüm - 60 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2008. - 30 may. - S. 4.

85 il ayrılıq ; Qucaqlayanda ; Gəldim və b. şeirlər // Ədəbiyyat qəzeti. - 2015. - 16 may. - № 30/31. - S. 2.

HAQQINDA

KİTABLARDA

Şükürova E. Bu dünyada bir şair yaşayır – Söhrab Tahir adında // Sözlə sevdalılar : ədəbi düşüncələr. **I kitab.** - Bakı : Nərgiz, 2011. – S.603-605.

DÖVRİ MƏTBUATDA

Arzumanlı V. Bölünmüş vətənin bütövlük rəmzi : Söhrab Tahir - 80 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 2 iyun. - S.4.

Arzumanlı V. Qəlbi cavan, ömrü dastan Söhrab Tahir : S. Tahirin-80 yaşı // Azərbaycan. - 2006. - №5. - S.190-192.

Əsədova İ. Azərbaycanın istiqlaliyyəti ömrümün amalı olub : Söhrab Tahir-85 // Mədəniyyət. - 2011. - № 38.

Güləyə. Boş qalan yerlərdən gözlərim qorxub : Söhrab Tahir yaradıcılığı haqqında // Kaspi. - 2014. - 11-13 oktyabr. - № 166. - S. 24.

Hüseynoğlu S. Heç vaxt vətən eşqin ikiləşmədi : xalq şairi Söhrab Tahirə : şeir // Ədəbiyyat qəzeti. - 2016. - 9 aprel. - № 13. - S. 27.

Xəlilzadə F. Arazla baş-başaya dayanan poeziya : Söhrab Tahir - 80 // Azərbaycan. - 2006. - 27 may. - S.7.

Xəlilzadə F. Yer üzünün gəzəri Savalan : Söhrab Tahir // Kaspi. - 2014. - 24 may. - № 89. - S. 17.

Söhrab Tahir - 85 / Azərbaycan Yazıçılar Birliyi // Ədəbiyyat qəzeti. - 2011. - 27 may. - № 19. - S. 5.

Söhrab Tahiri : [nekroloq] // Azərbaycan : qəzet. - 2016. - 5 may. - № 96. - S. 9.

Ülvi A. Həsərinin ilk pıçılısı Vətəndir... : Söhrab Tahir - 80 // Xalq qəzeti. - 2006. - 17 may. - S.7.

Yusifli V. Söhrab əmi... : Azərbaycanın xalq şairi Söhrab Tahir haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. - 2015. - 14 mart. - № 16/17. - S. 13.

Söhrab Tahirin 90 illik yubileyi münasibəti ilə hazırlanmış
metodik vəsait

Kompyuter yığımı

və dizayn:

Aynurə Əliyeva

Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S. Vurğun küç. 88;

E-mail: childlibbaku@yahoo.com

URL: www.clb.az

F. Köçərli adına Respublika

Uşaq Kitabxanasında

çap olunmuşdur.

Sifariş:

Çapa imzalanmışdır:

Tirajı:

Pulsuz

